

12.5.2017

LAUSUNTO

Työ- ja elinkeinoministeriölle

Lausuntopyyntö 14.3.2017 TEM/1230/00.04.01/2015

KILPAILULAIN UUDISTAMISTA KOSKEVAN TYÖRYHMÄN MIETINTÖ

Työryhmällä oli kaksi tehtäväkokonaisuutta. Ensimmäisen taustana oli hallitusohjelman tavoite suomalaisen ruoantuotannon saamisesta kannattavaksi. Yhtenä keinona työryhmän tuli arvioida kilpailulainsäädännön muutostarpeita. Maa- ja metsätalousministeriö oli tämän tehtävänannon osalta edustettuna työryhmässä pysyvänä asiantuntijana. Työryhmä julkaisi 2.5.2016 ensimmäisestä osuudesta väliraportin, jonka mukaan maataloustuotannon kannattavuuden parantamiseksi ei ole löydettävissä keinoja kilpailulain muutosten kautta. Selvyiden vuoksi todettakoon, että väliraportin julkaisun jälkeen maa- ja metsätalousministeriö on valmistellut tuottaja- ja toimialaorganisaatioiden hyväksymisen kaikilla tuotealoilla mahdollistavan lakimuutoksen.

Maa- ja metsätalousministeriö toi väliraportista antamassaan lausunnossa esille, että maataloustuotannon asemaa elintarvikeketjussa on mahdollista parantaa myös muilla keinoin kuin kilpailulainsäädäntöä muuttamalla. Tähän liittyvät esimerkiksi epäreilujen kauppapapojen estämistä koskevat järjestelyt, joihin liittyviä lainsäädännön muutostarpeita on alettu käsitellä myös EU-tasolla. Suomessa tätä kokonaisuutta varten on perustettu elintarvikeketjun toimijoiden itesesäntelyjärjestelmä, johon liittyy myös kauppapalautakunta. Järjestelmän toimivuus viljelijöiden kannalta on kuitenkin kyseenalaistettu. Elintarvikeketjun osapuolet ovat työryhmän työn aikana neuvotelleet järjestelmän kehittämistarpeista. Tässä tilanteessa työryhmässä annettiin neuvotteluille työrauha eikä työryhmä ottanut väliraportissa kantaa mahdollisiin muihin lainsäädännön muutostarpeisiin. Näin ei ole myöskään tehty lopullisessa työryhmän mietinnössä.

Maa- ja metsätalousministeriö totesi väliraporttia koskeneessa lausunnossaan itesesäntelyjärjestelmän kehittämisen olevan ensisijainen keino suhteessa lainsäädännön muutoksiin. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että näissä neuvotteluissa tai järjestelmään tehdyissä muutoksissa ei ole päästy kaikkia osapuolia tyydyttävään lopputulokseen. Näin ollen maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että elintarvikeketjun toimivuutta parantavien lainsäädännön uudistamistarpeiden tarkastelua olisi syytä jatkaa.

Tarkastelussa on syytä huomioida kilpailulain uudistamistyöryhmässä käsiteltyjen seikkojen lisäksi EU:ssa parhaillaan käytävä keskustelu elintarvikeketjun sääntelyn muutostarpeista. Mahdollisia jatkotoimenpiteitä arvioitaessa tulisi huomioida myös lähiaikoina tehtävä ruokaketjuun liittyvä selvitys. Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut selvitysmiehen, joka valmistelee selvityksen ruokaketjun toiminnan kehittämiseksi. Selvitysmiehen tehtävänä on kesäkuun 2017 loppuun mennessä laatia toimenpide-ehdotuksia:

- 1) ruokaketjun arvonlisän kasvattamisen, kilpailukyvyn ja kannattavuuden parantamiseksi,
- 2) elintarvikevientiyhteistyön parantamiseksi sekä
- 3) edellä mainittujen tavoitteiden edellyttämistä lainsäädännön kehittämistarpeista ja ruokaketjun toiminnan kehittämisesityksistä.

Työryhmän toinen tehtävä liittyi kilpailulain muutostarpeen arviointiin tehokkaan kilpailuvalvonnan ja elinkeinonharjoittajien oikeussuojan näkökulmasta. Lausuntopyyntö koskeekin erityisesti tätä osuutta, jossa on kyse yleisemmällä tasolla kilpailulainsäädännön kehittämistarpeita, kuten tarkastuksia ja seuraamusjärjestelmää koskevien säännösten muutoksista. Ehdotetut muutokset eivät koske erityisesti maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaa eikä ministeriöllä ole ollut virallista asemaa työryhmässä tältä osin. Yleisesti ottaen ministeriöllä ei ole näihin liittyen kommentoitavaa, mutta se kiinnittää kuitenkin huomiota kahteen ehdotukseen.

Maa- ja metsätalousministeriö puoltaa työ- ja elinkeinoministeriön ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston täydentävää lausumaa siitä, että kirjanpidon eriyttämiselvöllisyyttä koskevan säännöksen lisäämisehdotus edellyttää vielä jatkokehittämistä ja täsmentämistä erityisesti sen soveltamisalan suhteen. On erityisesti syytä arvioida, tulisiko eriyttämiselvoitteen koskea vain tietyn liikevaihtorajan ylittävää toimintaa niin, ettei se koskisi volyymiltaan vähäistä toimintaa.

Maa- ja metsätalousministeriö suhtautuu varauksellisesti mietinnön ehdotukseen toimialayhdistysten seuraamusmaksujen korottamisesta siten, että se laskettaisiin sekä toimialayhdistyksen että sen suurimpien jäsenyritysten liikevaihdosta. Kuten Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Suomen yrittäjät ja Asianajajaliitto ovat eriävissä mielipiteissään todenneet, myös maa- ja metsätalousministeriö katsoo, ettei tämä muutos vaikuta perustellulta. Ottaen huomioon, että yhdistysten liikevaihto voi olla hyvin vähäinen suhteessa sen jäsenenä olevien yritysten liikevaihtoon, tällainen seuraamus voisi johtaa toimialayhdistyksen varojen kannalta mahdottomiin seuraamusmaksuihin. Yritysten liikevaihdon huomioiminen toimialayhdistyksille asetettavissa seuraamusmaksussa ei vaikuttaisi perustellulta myöskään siksi, että ministeriön käsityksen mukaan kielletyssä toiminnassa mukana olleille yrityksille voidaan nykyisinkin asettaa seuraamusmaksu riippumatta toimialayhdistyksen roolista. Vaikuttaisi siten siltä, ettei tarvetta toimialayhdistysten seuraamusmaksujen korottamiselle mietinnössä esitetyllä tavoin olisi.

Kansliapäällikkö

Jaana Husu-Kallio

Lainsäädäntöneuvos

Aku-Petteri Korhonen